

Till

Sundsvalls Kommun
Kommunstyrelsens Plan- och utvecklingsutskott (Plu)

Synpunkter på Översiktsplan Sundsvall 2040, samrådsversion

Undertecknade representerar de bofasta och fritidsboende i Holm och Norra Stöde.

Vi reagerar starkt mot de planerade områdena för de **tekniska anläggningarna** *Långåsen/Anundgårdsåsen* (TAV-ä3) och *Högsvedjan* (TAV-ä2).

Vi anser att vår bygd redan har bidragit tillräckligt till den energiomställning som nu står högt på den politiska agendan. Holmsjöområdet har 66 befintliga vindkraftverk fördelat på tre vindparker på en yta av 4 kvadratmil (Kråktorpet, Nötåsen och Nylandsbergen). Med ytterligare två vindparker skulle det bli ca 100 vindkraftverk och fem vindparker i ett område som omfattar fem kvadratmil. De boende vid Holmsjön riskerar att bli helt omringade av vindparker.

Likaså skulle Navarns naturreservat bli omringat av tre vindparker om förslaget godtas av kommunfullmäktige, var och en med ett avstånd på 0,8-2 km från sjön.

Det finns risk att det kan bli en park till, som kommunens översiktsplan missat. Vindkraftsprojektören för Stockåsbodarna (väster om Storhullsjön) har överklagat den reducering av antalet verk som beslutats, från 56 till 8. Parken finns inte med i kommunens *Öp 2040*, men finns markerad på www.vindlov.se/karta och står där som "överklagad av projektör". Stockåsbodarna finns markerad som vindkraftspark med 8 verk (TAV-ä1) i kommunens översiktsplan. Godkänns bolagets överklagande i domstol kan det bli sex vindparker med sammanlagt 150 verk, vilket skulle innebära ca 30 verk per kvadratmil jämfört med 15 verk/kvadratmil för de redan befintliga verken i vårt geografiska område.

Vi har kompletterat våra synpunkter gällande Långåsen och Högsvedjan med en namninsamling mot mer vindkraft i Holm. Av de bofasta och fritidsboende som tillfrågats under sommaren har endast ca 10 % avböjt att skriva på. Drygt **1000 säger nej**. De allra flesta säger sig inte vara emot vindkraften som sådan. Det är den omfattande utbyggnaden och tätheten mellan parkerna som man vänder sig emot. Namninsamlingen har överlämnats till Niklas Sävén, ordf. i Sundsvalls Kommuns Plan- och utvecklingsutskott.

När det gäller **LIS-områden för utveckling av besöksnäring i strandnära områden** finner vi att *Storhullsjön* inte nämns alls!? Där finns ett välbesökt friluftsbad med camping och sjön erbjuder Mellannorrlands kanske bästa storöringsfiske jämsides med Holmsjön och naturreservatssjön Navarn. Storhullsjön, eller delar av, bör ingå som LIS-område!

Som stöd till vårt nej till nya vindparker på Långåsen/Anundgårdsåsen (TAV-ä3) och Högsvedjan (TAV-ä2) lämnar vi nedanstående bilagor!

För Holm och Norra Stöde den 23/9 2021

Peter Berglund, Östanbäck
Per Edström, Sundsvall
Christina Engholm, Hissjön
Thomas Löfqvist, Storhullsjön
Carina Nordvall, Navarn

Christin Olsson, Östbyn
Elin Sahlin, Vike
Per-Åke Sundholm, Sunnansjö
Lars-Erik Wikholm, Drevberget
Niklas Wikholm, Anundgård

Bilagor:

1. Beskrivning av namninsamling
2. *Medelpads berg är under ockupation – reagera!* (Vår debattartikel i ST den 22/8)
3. Demokratifunderingar och störningsproblem
4. Vindkraftens inverkan på fastighetspriser
5. Vår bygds långsiktiga värden

Namninsamling: "Nej till mer vindkraft i Holmområdet"!

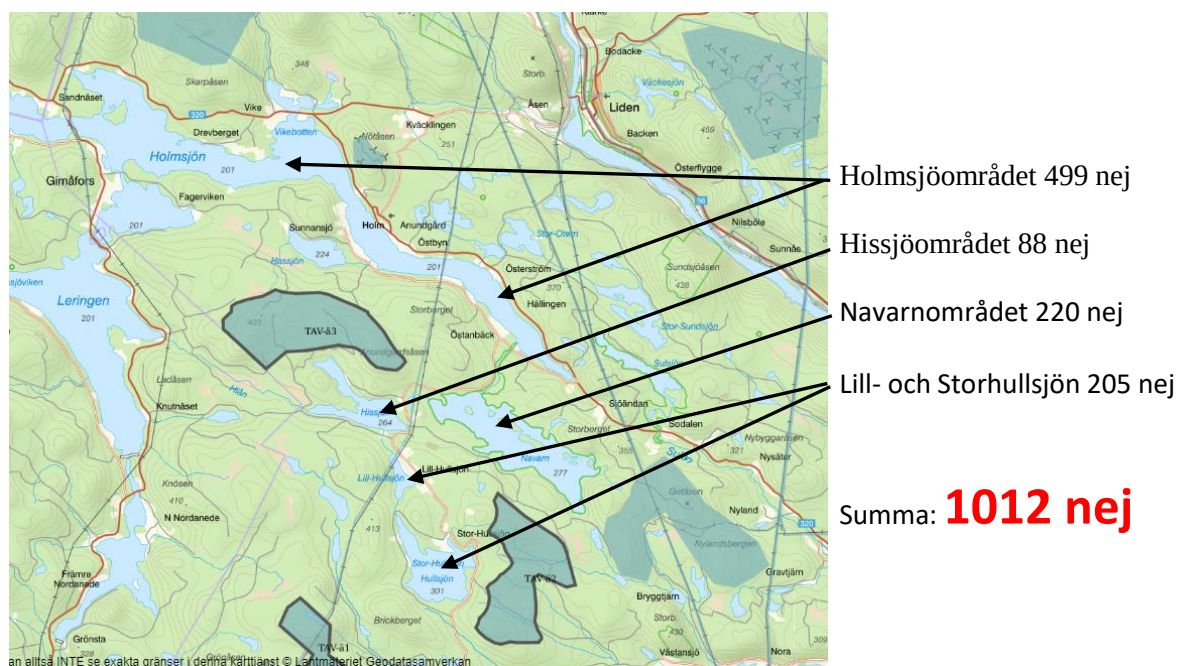
Namninsamlingen har skett i Norra Stöde (norr om E14) och Holms socken och omfattar de som på olika sätt berörs av de båda föreslagna vindkraftsområdena Långåsen/Anundgårdsåsen (TAV-ä3) och Högsvedjan (TAV-ä2). Se bild nedan.

Namninsamlingen har riktats till fastighetsägare, deras sommarbesökare och till personer som "turistat" i området. Även de jaktlag som jagar i Långåsen- och Högsvedjeområdet har tillfrågats.

Frågan som ställdes var: "Säger du nej till mer vindkraft i Holmområdet?
Genomförandet av namninsamlingen skedde under juli och augusti 2021.

Vi har inte lyckats nå alla fastighetsägare (ca 560) med namninsamlingen, vilket bl. a. beror på att de inte besökt sitt hus under perioden. Av drygt 1100 som tillfrågats bedömer vi att endast ca 10 % har avböjt att skriva på. Det är ett omfattande motstånd mot de båda vindkraftsområdena bland såväl de bofasta och fritidsboende som de besökande. Vi har genom undersökningen blivit varse att många boende i tätorterna Stöde och Kovland har sitt friluftsliv med bärplockning, fiske, jakt, helgutflykter, avkoppling m.m. i området.

Namninsamlingen fördelar sig enligt följande bild, vilket överensstämmer med den befolkningstäthet som är under sommarmånaderna.



Namnunderskrifterna har överlämnats till Plan- och utvecklingsutskottets ordförande i Sundsvalls kommun.

Debattartikel i Sundsvalls Tidning söndag 23/8 2021

Våra funderingar, utifrån Sundsvall Kommuns förslag till områden för tekniska anläggningar i Översiktsplan 2040, kom till uttryck i denna artikel:

Sundsvalls Tidning Söndag 22 augusti 2021

Vindkraft

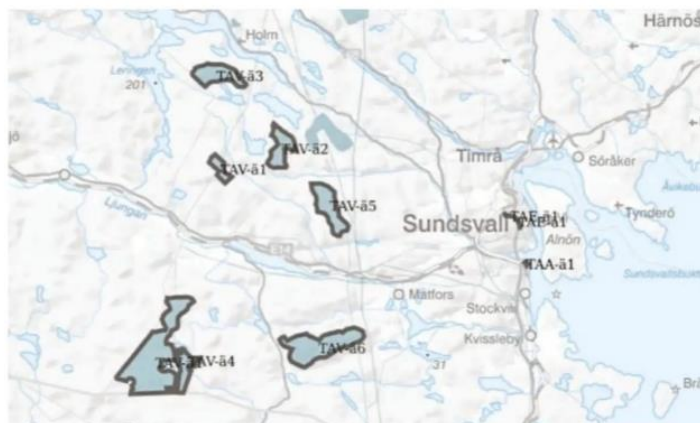
Medelpads berg är under ockupation – reagera!

Alla riksdagspartier är idag för vindkraft. Den ska rädda behovet av el i 20–30 år framåt till dess det kan finnas andra alternativ. Mellannorrlands berg är högintrassanta. Där blåser det bättre än på de flesta håll i landet. Vindlobbyn trycker hårt på kommunerna att utse nya områden för vindkraftsparker.

Senast godkända vindpark med 60 verk ligger i Lögdö Vildmark öster om Storskälsjön i Liden, ett populärt område för rekreation och naturupplevelser. Den nya parken kommer att helt förändra områdets karaktär och det kan knappast längre kallas vildmark.

När parken är klar ligger cirka 125 verk i Sundsvalls kommun, men man öppnar nu för det dubbla, drygt 250. I Ånge är 56 verk i drift och 162 beviljade. I Timrå färdigställs nu cirka 50 verk. 500 kraftverk i Medelpad skulle göra oss till "vinnare i vindkraftstäthetsligan" i landet (vindlov.se). I Ånge kan det bli ännu fler verk då det finns nya förfrågningar om ytterligare 120 verk, men partierna i Ånge har hittills gett ett negativt förhandsbesked.

När staten klassar bergsområden som riksintresse



Sundsvall öppnar för sex nya vindkraftsparker (se bild), skriver debattförfattarna.

BILD: SUNDSVALLS KOMMUN

för vindkraft blir andra intressen underordnade. Än så länge har kommunerna makt att skydda lokala intressen genom sin veto-rätt. Länsstyrelsernas roll är att väga samman lokala och övergripande intressen. Men när starka krafter från politik, myndigheter och organisationer, bolag med vindbonusmiljoner och lobbyister trycker på för att få göra om den tidigare så oersättliga naturen till industriområden blir andra intressen underordnade.

Nya verk har 112–155 meter upp till generatoren

och en propellerradie på 70–85 meter. De syns milsvida och hörs ofta längre än 2 km. Varje verk orsakar cirka 2 ha i skogsbiotopsförlust i vägar, med mera. 500 verk motsvarar 2 000 nya fotbollsplaner utan skog, samtidigt som kraven är att skogen ska leverera mer virke.

Det är ovanligt att svenska pengar investeras i vindparkerna. All elproduktion från Jenåsen i Liden (23 verk) har köpts av Google i tio år till en serverhall i Finland! Utvecklingen upplevs som en nykolonisering av Norr-

land precis som då stora skogsbolag köpte upp skogarna och då sjöar och älvar reglerades utan att bygderna tillnärmelsevis kompen-serades för de vinster som dessa värden genererar varje år till sina ägare. Upprepas samma misstag igen?

Sundsvalls nya översiktsplan för markanvändning fram till 2040 är nu ute på remiss till 30/9. Sundsvall öppnar för sex nya vindkraftsparker (se bild). De flesta människor vänder sig inte emot vindkraft som sådan, utan mot omfattningen och tätheten mellan



Utvecklingen upplevs som en nykolonisering av Norrland precis som då stora skogsbolag köpte upp skogarna och då sjöar och älvar reglerades utan att bygderna tillnärmelsevis kompen-serades.

parkerna och att det alltid är glesbygden som ska exploateras samtidigt som vinster-na går någon annanstans.

Vi som står bakom detta debattinlägg har samlat namn i en protestlista mot förslaget. Bara cirka fem procent av de som tillfrågats har avböjt att skriva på (av 1 000!). Den kommer att bifogas vårt yttrande över förslaget till ny översiktsplan.

Reagera du/ni också! Gå in på sundsvall.se/op2040 och ge din synpunkt.

Bofasta och fritidsboende i Holm och Norra Stöde

Vindkraft i ett demokrati- och miljöperspektiv

Demokrati och inflytande

Det måste vara möjligt att bygga det fossilfria samhället utan att det går ut över vare sig biologisk mångfald, andra naturvärden eller överkörda människor i glesbygd. Etableringen av vindkraft verkar bygga på en strategi som följer minsta motståndets lag. I Sundsvall liksom i andra norrlandskommuner förläggs vindkraftsparker företrädesvis på platser där få människor bor. Området Holm och Norra Stöde har cirka 400 bofasta invånare och lika många fritidsboende. I området finns redan 66 vindkraftverk fördelade på tre vindkraftparker. Dessa befintliga parker ligger inom ca 4 kvadratmil. Skulle kommunens förslag till översiktsplan godkännas kan det bli 100 verk på 5 kvadratmil i samma trakt. Som jämförelse är Sundsvalls kommuns yta 44 kvadratmil. Vi kan föreställa oss vad som skulle hända i opinionen om det skulle föreslås en etablering vindkraftsparker på Norra- och Södra Stadsbergen i Sundsvall.

I Lögdö Vildmark, där ännu färre bor, byggs nu en vindpark öster och söder om Storskälsjön som tillsammans med Jenåsen (23 verk) gör att området får fler än 80 verk. Skälsjöområdet har marknadsförts som ”vildmark” av markägaren SCA i samarbete med närliggande kommuner. Detta stora skogsområde med vildmarkskaraktär har varit till glädje för tusentals turister i decennier. När alla vindkraftverk är igång 2023 kan området knappast längre lanseras som *vildmark* och attraktionskraften för naturturism i området kommer att utebli.

Vid planering av vindkraft är en tidig förankring hos närboende av största vikt. I vårt fall (TAV-ä3 och TAV-ä2) anser vi att detta brustit. Vindkraftsintressenterna hade redan påbörjat planeringen och uppvaktat kommunen långt innan frågan ställts till oss som berörs. En skiss på 18 vindkraftverk på Långåsen/Anundgårdsåsen diskuterades bland markägare (SCA och privata) redan 2019 men det var inget som skedde öppet. Vi som bor i området, fick ”nys” om planeringen först då vindkraftsintressenterna under våren 2021 anlidade ett konsultbolag för att genomföra en förstudie av bl. a fågelfaunan i de två områdena. En förstudie syftar till att se om man kan gå vidare med att söka tillstånd för vindkraft utifrån vilka naturvärden som finns i de aktuella områdena.

Med en pandemi som tog sitt grepp om världen 2020 och fortfarande pågår har landsbygden fått en större attraktionskraft. Det är ännu för tidigt att kunna säga om det kommer att vara uthålligt. Holm och Norra Stöde med omnejd har under 2020 och hittills 2021 fått en befolkningsökning och många har funnit att det går att arbeta på distans i sina fritidsbostäder. En etablering av fler vindparker i området skulle allvarligt minska förutsättningarna för att denna tendens ska fortsätta.

Möjligheterna att få del av bolagens intäkter från vindkraft till landsbygdsutveckling skiljer sig markant mellan de nordiska länderna. I Sverige beskattas vindkraftsbolagen med 0,5-1 % i årlig statsskatt och de betalar ingen kommunalskatt. Detta trots att de drar in miljontals kronor i vinst från kommunernas glesbygdsområden! I grannländerna Norge och Finland däremot, handlar det om 10-tals miljoner i skatteintäkter när etableringar sker inom kommunens område. Om exempelvis invånarna i Holm och Norra Stöde blivit utsatta för vindkraft enligt den norska modellen hade de kunnat få förskola och grundskola för barnen i området och varje fast- och fritidsboende hade haft fri elkonsument i 20 år!

I Sverige tillämpas i huvudsak en ordning där ideella föreningar erbjuds möjlighet att söka bidrag, s.k. *vindpeng*, till olika projekt. För vårt område (+ Kovland och Liden) var vindpengen i år från Eolus Vind AB ca 500.000 kronor. Det är ett allvarligt demokratiproblem att glesbygdens få röster väger så lätt och att man inte får en rimlig kompensation för energiindustrins satsningar. Det gäller såväl nu som tidigare i historien.

..bilaga 3 forts...

Vad stör mest från befintliga verk?

Under namninsamlingen har vi fått flera vittnesberättelser om hur vindparkerna (Kråktorpet, Nötåsen, Nylandsbergen) påverkar bofasta och fritidsboende.

Några exempel:

- Från **Nötåsens** fyra kraftverk hörs ett klonkande ljud som upplevs störande av boende i Västbyn, Anundgård och Östbyn. Vindbolaget har inte fått bukt med "växelproblemet" i generatorerna. Klonkandet stör även boende och fritidsboende i Sunnansjö på södra sidan Holmsjön (2,5 km). Där har uppmätts över 40 dB frekvent under året.
- Vike och Loviken har 43 verk i norr placerade i **Kråktorpets vindkraftpark**. Flera verk gränsar till Lovik-Storflons Naturreservat. Ljudet från verken närmast Loviken når byn och upplevs tidvis störande, särskilt vid nordlig vind. Men det som upplevs som mest negativt är förlusten av det naturvärde som detta väldiga skogsområde utgjort och som en gång varit en viktig del i bygdens liv.
- **Nylandsbergens vindpark** (18 verk) öster om Navarn stör boende på östra och södra delen av sjön (drygt 30 fastigheter) som ligger 3,8 km från de båda närmaste verken. Flera boende där rapporterar att de har svårt att sova p.g.a. blinkningar från generatorlyktorna. Under den mörka delen av dygnet reflekteras blinket på vattnet vilket förstärker ljusföroreningarna. Eolus Vind AB har blivit tvungna att byta lampor på de tre närmaste verken. Vid ostlig vind och nederbörd uppstår ofta ett dovt muller (infraljud?) på över 45 dB som sprider sig flera km över omgivningarna. Eolus Vind AB har underrättats om ljudstörningarna men de har inte kunnat åtgärda problemen.

Störningar som följer av en utbyggnad av Långåsen och Högsvedjan

För Holmborna ligger Långåsen/Anundgårdsåsen i söderläge på andra sidan Holmsjön, det enda väderstreck där horisonten ännu är fri från vindkraftverk! De båda åsarna bildar horisontlinjen i syd och sydväst. Att sätta upp 18 vindkraftverk där vore förödande för bygdens attraktionskraft.

Navarn skulle bli omringad av tre vindparker, var och en med de närmaste verken liggande på 1-2 km från stränderna. Naturreservatet är en av tio svenska referenssjöar inom EU:s miljöuppföljningsprogram avseende god vattenkvalitet och kontrolleras av Länsstyrelsen varje år. Vattnet i sjön kommer troligen inte att påverkas av två nya parker på bergen omkring, men den visuella miljön runt det unika naturreservatet skulle inte statuera exempel som en god naturreservatsmiljö.

Att Norra Stöde och Holmområdet skulle härbärgera över 100 vindkraftverk om *Op 2040* godkänns, är inte rimligt vare sig i ett demokratiskt eller ett närmiljömässigt perspektiv. Än värre kan det bli om bolaget som projekterar Stockåsodarnas vindkraftpark får gehör för sitt överklagande av beslutet om reduceringen av antalet verk från 56 till 8. Då blir det 6 vindparker med tillsammans 150 verk. Risk för 30 verk/kvadratmil i landskapsbilden hos oss.

Vindkraftverkens inverkan på fastigheters värden.

Det är fortfarande relativt lite forskning gjord på hur vindkraftverk påverkar fastigheters värden. I ett examensarbete i företagsekonomi 2012 vid Högskolan i Borås, *Hur vindkraftsprojektering påverkar bostadsmarknaden*, finns emellertid indikationer på detta.

Fastighetsmäklare hade redan då märkt av en negativ påverkan på bostadsmarknaden. I examensarbetets slutsats diskuteras följande:

- Fastighetsmäklare menar att platser med vindkraftparker blir mindre attraktiva att flytta till.
- Nylander och Nilssons (2010) tes om en ersättningsmodell i form av kompensation vid minskade fastighetsvärden är nödvändig för en hållbar utveckling av vindkraftsprojektering styrks i examensarbetet.
- Ek och Hultmans forskning (2007) menar att vindkraftverk utgör en privatisering av bl. a landskapet.
- Kroghs slutsats stärks (2011). Han menar att vindkraftsetableringen bör sakta ner tills undersökningar om hur vindkraftverk påverkar människor och fastigheter är komplett.

Hans Westlund (professor i urbana och regionala studier vid KTH, professor i entreprenörskap vid Internationella Handelshögskolan Jönköping) och Mats Wilhelmsson (professor i fastighetsekonomi vid KTH) menar i en artikel i SvD, 26/6-21 att betydligt fler markägare borde kompenseras än i dag. Detta utifrån en analys som visar på lägre fastighetspriser i vindkraftverkens närområden.

De båda forskarnas analyser i den vetenskapliga tidskriften *Sustainability* grundar sig på 99 227 försäljningar av småhusfastigheter under perioden 2013-2018. De har fokuserat på försäljningspris och avstånd till närmaste vindkraftverk. Resultaten visar att fastigheter 2 kilometer från ett vindkraftverk i genomsnitt har ett ca 20 % lägre pris än motsvarande fastigheter som ligger längre från kraftverken. Den negativa effekten minskar med avståndet och är borta vid 6-8 km från kraftverken.

Även kraftverkens höjd och antalet vindkraftverk har negativ inverkan på fastighetspriserna inom denna avståndsintervall. Vindkraftparker med mer än tio kraftverk minskar i genomsnitt fastighetspriset inom 0-2 km från vindkraftsparken med nästan 30 %. De båda forskarna menar att deras resultat kan ses som ett argument för att betydligt fler fastighets- och markägare borde kompenseras för minskade fastighetsvärden.

Westlund och Wilhelmsson belyser utmaningarna med att vindkraften enligt nuvarande planer kommer att femdubblas fram till år 2040 och ta i anspråk ca 1 % av Sveriges landareal. Detta kan riskera att det generella folkliga stödet som finns idag kan komma att urholkas.

De lyfter även fram utredningen *"En rättssäker vindkraftsprövning"* som presenterade sitt förslag 22/6-21. I den utredningen föreslås införande av ekonomisk ersättning till kommuner eller lokalsamhällen där vindkraftsanläggningarna byggs. Deras slutsatser är att ska Sveriges framtida energibehov kunna tillgodoses av vindkraft måste planeringsprocesser, ägarformer och system för kompensationer förbättras. Lokal nytta, lokal förankring, lokalt deläggande och lokala kompensationer – det är nycklarna till att förverkliga ett fossilfritt Sverige.

Tankar, frågor och funderingar

Vi som valt att bo i glesbygd har gjort det av anledningar som ofta kokar ner till närhet av en natur och ett landskap fritt från industri- och teknikbyggnader. På många platser har även frånvaron av ljud- och ljusföroreningar varit en klart mätbar kvalitet. En kvalitet som sedan några år tillbaka börjat erodera med ljudet och ljuset från vindkraftverken. Den sista utposten till försvar av en miljö fri från denna inverkan är att vindkraftsparkerna fördelas på ett rimligare sätt och inte överetableras i vissa kommunområden.

..bilaga 4 forts..

Här är några av de frågor vi fått av boende i Norra Stöde och Holm under namninsamlingen:

- Hur kommer acceptabla ljudnivåer att kunna säkerställas? De 4 vindkraftverken på Nötåsen når ibland nivåer klart över 40 dB i närliggande byar både på norra och södra sidan av Holmsjön.
- Kommer ljud- och ljusföroreningarna runt Navarn bli outhärdliga om vi får två nya vindparker i sjöns omedelbara närhet?
- Vem, vilka tar ansvar för de ekonomiska värdeminskningarna för fastighetsägarna? Kommunen, SCA eller vindkraftsindustrin?
- Hur kalkyleras en värdeminskning på fastigheter som blir bestående under minst 25 år?
- Vart går vinsterna från etableringen av vindkraft? Till lokala, nationella eller globala intressenter?
- Med turerna kring Viksjöprojektet i minne, i vilken utsträckning kommer lokala entreprenörer att anlitas?
- Hur många årsarbetstillfällen skapar vindkraftverken när de är i drift?
- Finns det kravställningar på modeller av utformningen av parken att ta ställningen till? Likt det som görs vid stadsnära förändringar?
- Livslängden på ett vindkraftverk är ca 20 år, hur ser saneringsplanerna ut därefter? Oljor i verken, plastvingarna, betongfundamenten, återställande av skogsmarken osv?

Vår bygds långsiktiga värden

Historien

Området norr om Stöde och Holm delar sin historia med många andra glesbygder i Norrlands inland. Det som en gång var deras största värden; skogarna, sjöarna, älvarna och bergen med sin malm har tid efter annan utnyttjats av starka ekonomiska intressen utifrån samtidigt som de vinster de genererat i mycket liten grad kommit bygden till godo. Skogsbolagens hårt brukade skogar, kraftbolagens vattenregleringar och gruvindustrins ingrepp har alla inneburit allvarliga skador på bygdernas ursprungliga värden och deras attraktivitet för att bo och vistas i. Nu hotar vindkraftens utbyggnad att bli nästa ingrepp i glesbygdernas livsmiljö att läggas till raden av de tidigare. Vad har vi som bor i glesbygden då kvar av de värden som en gång lockade våra förfäder att slå sig ner i det som blivit vår hembygd?

Sjöarna

I Holm reglerades Gimåns vattensystem redan 1942 och har sedan dess varje år producerat stora mängder el som i huvudsak levereras söderut. Skadorna av regleringen blev stora, jordbruksmark lades under vatten, stränderna eroderades och ligger numera torrlagda långt in i sommaren. Den gamla öringsstammen slogs ut och kan nu bara upprätthållas genom inplantering. Älfisket slogs ut helt. Hisjön, Stor- och Lillhullsjön och Navarn är oreglerade sjöar med orörda stränder och goda fiskevatten. Därmed representerar dessa sjöar naturvärden som ännu är orörda och som inte får naggas i kanten genom etablering av vindkraftparker i deras absoluta närområde.

Skogarna

I likhet med vad som skedde på många andra håll i Norrlands inland, överfördes omkring förra sekelskiftet i Holm stora arealer skogsmark från enskilt ägande till bolagsäggande. Sedan dess är cirka två tredjedelar av all skogsmark i Holm och Norra Stöde bolagsägd. Avkastningen från dessa skogar stannar i mycket liten utsträckning i bygden och moderna brukningsmetoder har resulterat i ett omfattande hyggesbruk.

Den hårt brukade skogsmarken angavs som ett av skälen vid tillkomsten av Kråktorpets Vindkraftspark. Det kan inte förstås på annat sätt än att anläggningen inte bedömdes medföra större skada än vad som redan skett. Ett minst sagt märkligt argument. Över tid läker skogsmark trots allt även stora skador. Vindkraftparker med sina hårdgjorda ytor och omfattande vägsystem är bestående skador.

Nackdelen med vindkraft är att den tar stora arealer i anspråk. Kråktorpets vindkraftspark (43 verk) omfattar uppskattningsvis uppemot 1000 ha. Visst går det att vistas där, visst går det att jaga där och visst går det att plocka svamp och bär där.

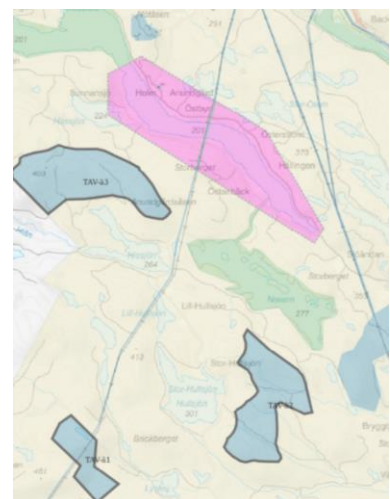
Men det är inte som förut. Den som söker tystnad och orörda stigar undviker områden som bebyggts med vindkraftsverk.

Djur- och växtliv

Vi har inte kunnat sammanställa fakta från Artdatabanken i de föreslagna områdena TAV-ä3 (Långåsen/Anundgårdsåsen) och i TAV-ä2 (Högsvedjan). Svårigheten är att många rödlistade växt- och djurarter är dolda för allmänheten och dessa arter kan bara kontrolleras av Skogs- och Länsstyrelsen. Däremot har vi tack vare våra bofasta amatörornitologer noterat följande *nära hotade* fågelarter inom de utpekade vindområdena.

Långåsen/Anundgårdsåsen (TAV-ä3)

Här häckade åtminstone ett lappugglepar i år. Smålom häckade i Bottenmyrtjärn inne i det föreslagna vindkraftområdet och ytterligare par häckade i två myrtjärnar nära området i sydväst. Smålom är en *nära hotad art* som kräver fria flygvägar på låg höjd till och från häckningstjärnen. Vid Långåsbäcken sågs en bivråk födosökande på marken i den kontinuitetsskog som fortfarande är orörd norr om Bottenmyrtjärnen. Det finns ytterst få observationer av bivråk i inne Medelpad under häckningstid.



..forts bilaga 5...

Högsvedjan (TAV-ä2)

Häckande lappuggla och hökuggla i det tilltänkta parkområdet väster om Västra Kolgården samt häckande slaguggla nära Ringtjärnen, vilket är ovanligt med tanke på sorkbristen under senvintern 2021. Ett trädhäckande par fjällvråkar finns i närheten av Svanatjärn och ligger i området som utpekats av kommunen som vindkraftsområde. Rovfåglar tillhör de arter som undviker vindparksområden.

Kultur

De högt belägna trakterna kring Hissjön och Hullsjöarna har flera kulturhistoriska värden. De som först slog sig ner här var invandrade finnar under 1600-talet, vilket bl.a. namn som Kalamark och Paskemyran vittnar om. När fäboddriften var som livligast på 1800-talet anlades flera fäbodar söder om Holmsjön och i Navar- och Storhullsjöområdet. Under den tid människorna levde nära naturen genomkorsades skogarna av stigar som ledde till grannbyar, fäbodar, slåttermyrar och fiskevatten. De är nu till stora delar utplånade, men några finns ännu kvar. Den föreslagna vindkraftsparken på Långåsen-Anundgårdsåsen berör i sin östra del den gamla Kyrkstigen mellan Anundgård/Sunnansjö och Hissjön/Lillhullsjön. Stigen upprustades för ett antal år sedan av hembygdsföreningen.

Av gamla fäbodplatser ligger Anundgårds fäbodar inom det område som kan komma att bebyggas med vindkraft. Flera gamla fäbodplatser ligger i närheten och kan komma att beröras. Se kartbild, de röda prickarna är fäbodplatser.



Våra skäl

Vi anser att vår bygd redan har betalat ett högt pris för att tillgodose övergripande och utomstående intressens behov av råvaror och energi. Fler ingrepp i bygdens natur hotar att helt urholka de värden som också i framtiden skulle kunna erbjuda en attraktiv miljö för människor att leva och vistas i och inte minst för den biologiska mångfalden i vår omgivande natur.